

ЛІТЕРАТУРА

1. Бевз Г. М. Основні положення щодо проведення тренінгів / Г. М. Бевз, О. П. Главник. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.osvita.ua/school/method/technol/598/>.
2. Гур'янова О. В. Використання творчої педагогічної взаємодії на заняттях із технологій./ О. В. Гур'янова. // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету. – Бердянськ: БДПУ, 2011. – № 3. – С. 63-68.
3. Гур'янова О. В. Педагогічні інновації в технологічній освіті: Курс лекцій. Навчальний посібник / О. В. Гур'янова – Кіровоград: ПП Центр оперативної поліграфії «Авангард», 2014. – 60 с.
4. Інтерактивна технологія навчання: організація і проведення тренінгів (інноваційні форми навчання): Методичний посібник / О. А. Комар, Л. В. Пироженко. – Умань: ФОП Жовтий О. О., 2015. – 109 с.
5. Методика проведення тренінгів. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.content.net.ua/registration/sections/page.php?page_id=29024&categ_id=11363
6. Мироненко Н. В. Застосування кейсових технологій під час викладання дисципліни «Технологія побутової діяльності» майбутнім вчителям трудового навчання / Н. В. Мироненко // Наукові записки. – Випуск 11. – Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. Частина 3. – Кропивницький: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2017 – С. 136-139.
7. Оніщенко О. В. Тренінг як інноваційна методика навчання в системі післядипломної педагогічної освіти. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://visnyk.chnpu.edu.ua/?wpfb_dl=2416
8. Тренінгова робота у діяльності інженера-педагога: методична розробка / Л. В. Штефан, О. О. Прохорова, Н. А. Шищенко. – Харків: УПА, 2011. – 46 с. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://allrefrs.ru/4-51135.html>

ІКТ В ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ І ТЕХНОЛОГІЙ

Сергій Оніщенко

Відповідно до Концепції модернізації вітчизняної освіти основна мета підготовки педагогічних кадрів полягає в становленні кваліфікованого працівника відповідного рівня і профілю, конкурентоспроможного на ринку праці, компетентного, відповідального, що вільно володіє своєю професією і орієнтованого в суміжних областях діяльності, що володіє сучасними педагогічними та інформаційними технологіями, здатного до постійного професійного зростання, соціальної та професійної мобільності.

Перехід до інформаційного суспільства тягне за собою розвиток інформаційної культури всіх членів суспільства. Педагогічні дослідження Л. Бахтіярова, М. Вікуліна, Г. Кручиніної, Е. Кулік, С. Маркової, С. Майорової, Л. Шевцової та ін., показують, що розвиток інформаційної культури учнів є турботою викладачів усіх предметних областей, де не є виключенням і вчитель трудового навчання та технологій.

Метою статті є підготовка майбутнього вчителя трудового навчання та технологій до застосування ІКТ в професійній діяльності.

Під інформаційною культурою ми розуміємо досягнутий рівень організації інформаційних процесів, ступінь задоволеності людей в інформаційному спілкуванні, рівень ефективності створення, збору, зберігання, переробки, передачі, подання та використання інформації, що забезпечує цілісне бачення світу, передбачення наслідків прийнятих рішень [3, с. 120-123]. Таким чином, виникла необхідність в новій моделі навчання, побудованої на основі використання сучасних інформаційних технологій, що

реалізує принципи особистісно-орієнтованої освіти. У зв'язку з реорганізацією освіти в Україні, діяльними процесами інформатизації як одного з провідних напрямків модернізації освіти, збільшення ролі інформації як важливого ресурсу, зростає значимість підготовки вчителя в області ефективного використання інформатики та інформаційно-комунікаційних технологій. Одним з основних напрямків інформатизації освіти є використання ІКТ з метою вдосконалення різних підходів до навчання, орієнтованих на розвиток інтелектуального потенціалу учня в умовах інформатизації сучасного суспільства. Сучасний учитель трудового навчання та технологій повинен володіти базовими якостями вчителя-предметника (базовою ІКТ-компетентністю), тобто володіти знаннями і вміннями, необхідними для вирішення освітніх завдань, за допомогою засобів ІКТ загального призначення. Учитель трудового навчання та технологій повинен мати предметно-орієнтовану ІКТ-компетентність, тобто освоювати спеціалізовані технології та ресурси, розроблені відповідно до вимог до змісту того чи іншого навчального предмета, і також формувати готовність до їх впровадження в освітню діяльність.

Впровадження ІКТ в професійну діяльність педагогів є неминучим в наш час. Професіоналізм учителя – синтез компетенцій, що включають в себе предметно-методичну, психолого-педагогічну і ІКТ складові. У науковій педагогічній літературі безліч робіт присвячено уточненню понять «компетенція» і «компетентність». «ІКТ-компетентність вчителя-предметника», розуміється, «як його готовність і здатність самостійно використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології в педагогічній діяльності для вирішення широкого кола освітніх завдань і проектувати шляхи підвищення кваліфікації в цій сфері» [5, с. 51].

Володіючи ІКТ-компетентністю, вчитель повинен не тільки прагнути до використання ІКТ в своїй роботі, а й моделювати і конструювати інформаційно-освітню діяльність.

Компетенція – включає сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності), що задаються по відношенню до певного кола предметів і процесів і необхідних для якісної продуктивної діяльності по відношенню до них [1].

Компетентність – володіння людиною відповідною компетенцією, що включає його особисте ставлення до неї і предмету діяльності.

Компетентнісний підхід – це підхід, який акцентував увагу на результаті освіти, причому в якості результату розглядається не сума засвоєної інформації, а здатність людини діяти в різних проблемних ситуаціях.

Зупинимось на питанні формування та розвитку ІКТ-компетентності вчителів трудового навчання та технологій. Під ІКТ-компетентністю вчителя трудового навчання та технологій ми будемо розуміти не тільки використання різних інформаційних інструментів, а й ефективне застосування їх у педагогічній діяльності.

Для формування базової ІКТ-компетентності необхідно: наявність уявлень про функціонування ПК та дидактичних можливостях ІКТ; оволодіння методичними основами підготовки наочних і дидактичних матеріалів засобами Microsoft Office; використання Інтернету та цифрових освітніх ресурсів у педагогічній діяльності; формування позитивної мотивації до використання ІКТ.

Згідно з новим положенням про атестацію, якщо вчитель не володіє комп'ютером, то він не може бути атестований на першу або вищу категорію. Для підвищення рівня ІКТ-компетентності вчителя рекомендується: брати участь в семінарах різного рівня щодо застосування ІКТ в навчальній практиці; брати участь в професійних конкурсах, онлайн-форумах і педрадах; використовувати при підготовці до уроків, на

факультативах, у проектній діяльності широкого спектру цифрових технологій і інструментів: текстових редакторів, програм обробки зображень, програм підготовки презентацій, електронних таблиць; забезпечити використання колекції ЦОР і ресурсів Інтернет; формувати банк навчальних завдань, які виконуються з активним використанням ІКТ; розробляти власні проекти щодо використання ІКТ.

Використання нових інформаційних технологій істотно полегшує діяльність вчителя трудового навчання та технологій: ведення різної документації (планування, конспекти занять, звіти і т.п.); вчитель-предметник використовуючи комп'ютер може готувати різноманітні дидактичні матеріали; для вчителя відкривається можливість використання мультимедіа проектора, інтерактивних дощок, електронних журналів. Чимало важливу роль займає використання електронних підручників на уроках, а також позакласних заняттях. Завдяки інтерактивній подачі матеріалу в учнів формується творчий підхід до навчання, учень отримує навички самостійної роботи, підвищується рівень сприйняття матеріалу, учень протягом усього уроку займає активну позицію, при вивченні будь-якої теми; вчитель-предметник може самостійно розробляти тести, контролюючі програми, застосовуючи наступне ПЗ (в ОС Linux – Keduca, в ОС Windows – Delphi, Java Script, Turbo Pascal). Для створення тестів педагогу не обов'язково мати глибокі знання програмування, так як багато програм призначені для створення інтерактивних тестів на основі бланків; вчитель-предметник за допомогою мови гіпертекстової розмітки HTML або мови сценаріїв Java Script може навчитися технологіям створення сайтів і основам Web-дизайну; використання Інтернету відкриває широкі можливості перед педагогом: дистанційне навчання; on-line тестування; участь в дистанційних олімпіадах; конференції; віртуальні екскурсії; пошук різної інформації.

Компетентний учитель трудового навчання та технологій в сфері ІКТ повинен вести пошук і відбір додаткової інформації з використанням ресурсів Інтернет; застосовувати різні комп'ютерні засоби, представляючи освітню інформацію; брати участь в різних on-line конференціях, з метою підвищення свого професійного рівня; створювати комп'ютерні тести; створювати бази даних навчального призначення; застосовувати мультимедійні розробки в освітніх і виховних цілях; створювати навчальні посібники в електронному вигляді; а також управляти навчальним процесом за допомогою різних електронних засобів і комп'ютерних програм.

ІКТ-компетентність учителя трудового навчання та технологій, як частина його професійної компетентності, визначає здатність вирішувати професійні проблеми, що виникають в реальних ситуаціях педагогічної діяльності, а компетентний вчитель трудового навчання та технологій повинен використовувати ІКТ в освітньому процесі.

Комп'ютер – усього лише інструмент, використання якого має органічно вписуватися в систему навчання, сприяти досягненню поставлених цілей і завдань уроку. Комп'ютер не замінює вчителя або підручник, але докорінно змінює характер педагогічної діяльності.

Головна методична проблема викладання зміщується від того, «як краще розповісти матеріал», до того, «як краще показати». Засвоєння знань, пов'язаних з великим об'ємом цифровий та іншої конкретної інформації, шляхом активного діалогу з персональним комп'ютером більш ефективно і цікаво для учня, ніж студіювання нудних сторінок підручника. За допомогою навчальних програм учень може моделювати реальні процеси, а значить – бачити причини і сліdstва, розуміти їх зміст.

Комп'ютер дозволяє усунути одну з найважливіших причин негативного ставлення до навчання – неуспіх, обумовлений нерозумінням суті проблеми, значними прогалинами в знаннях. Включення в хід уроку ІКТ робить процес навчання цікавим і цікавим, створює у дітей бадьорий, робочий настрій, полегшує подолання труднощів у

засвоєнні навчального матеріалу. Різноманітні моменти застосування інформаційно-комп'ютерних технологій, підтримують і підсилюють інтерес дітей до навчального предмету.

Створення мультимедійних презентацій як педагогом, так і учнями, виконання творчих і науково-дослідних робіт, а також проектна діяльність учнів з використанням інформаційно-комунікаційних технологій сприяють навчанню співпраці, груповій роботі, формуванню і розвитку аналітичних навичок учнів, підвищенню інформаційної грамотності.

Мультимедійні презентації використовуються для того, щоб виступаючий (учень або вчитель) зміг на великому екрані або моніторі наочно продемонструвати додаткові матеріали до мого повідомлення, наприклад, відеозапис уривка з художнього фільму, знімки, ілюстрації, діаграми і т.п.

Виконання творчих завдань (написання заміток, творів-мініатюр, есе з фотографіями, ілюстраціями, оформлення інтерв'ю, створення шкільної газети в електронному вигляді, буклетів-пам'яток на урок, схем, таблиць), науково-дослідних робіт до захисту на науково-практичних конференціях школярів з можливістю перевірки цих робіт учителем і для подальшого використання даного матеріалу в навчальному процесі.

Використання в навчанні нових інформаційних технологій дозволяє формувати спеціальні навички у дітей з різними пізнавальними здібностями, дозволяє робити уроки більш наочними і динамічними, більш ефективними з точки зору навчання і розвитку учнів, полегшує роботу вчителя на уроці і сприяє формуванню ключових компетенцій учнів.

Програми MS Power Point, MS Excel стали чудовою підмогою в педагогічній діяльності для викладу нового матеріалу, уроків повторення, узагальнення і контролю знань.

Метод проектів дозволяє формувати дослідницькі навички учнів, активізувати їх діяльність, використовувати отримані ними знання на практиці. Дуже широко можуть використовуватися ІКТ при створенні міні-проектів до уроку.

Перевірку засвоєння матеріалу можна швидко проводити шляхом фронтального або індивідуального тестування з подальшим розбором, відображаючи результати в електронному журналі на комп'ютері вчителя. Така форма роботи дозволяє мати оперативну інформацію про стан процесу засвоєння знань з даної теми кожним учнем. Зростає інтерес учнів до досліджуваного предмета. Підвищується мотивація пізнавальної діяльності учнів за рахунок мультимедійних можливостей комп'ютера.

ІКТ можуть бути використані на всіх етапах уроку:

– при поясненні нового матеріалу: презентації; інформаційні Інтернет-сайти; інформаційні ресурси на дисках;

– при відпрацюванні і закріпленні навичок: комп'ютерні навчальні програми; комп'ютерні тренажери; ребуси; комп'ютерні ігри; друкований роздатковий матеріал (картки, завдання, схеми, таблиці, кросворди без автоматичної обробки результатів) – (цифрові таблиці); друкований ілюстративний матеріал;

– на етапі контролю знань: комп'ютерні тести (відкриті, закриті); кросворди (з автоматичною обробкою результату);

– на етапі самостійної роботи учнів: цифрові енциклопедії; словники; довідники; таблиці; шаблони; електронні підручники; інтегровані завдання.

Для дослідницької діяльності учнів: цифрові лабораторії; Інтернет.

Кольорове й мультимедійне оформлення – важливий засіб організації сприйняття інформаційного матеріалу. Учні непомітно вчаться відзначати ту чи іншу особливість

інформаційного повідомлення, яке (зовні мимоволі) доходить до їх свідомості. На зміну подалі від магнітів і кнопок, ілюстрацій на картоні, крейди на дошці приходять зображення на екрані.

У результаті навчання за допомогою інформаційних та комп'ютерних технологій, ми можемо говорити про зміну пріоритетів із засвоєння учнями готових академічних знань у ході уроку на самостійну активну пізнавальну діяльність кожного учня з урахуванням його можливостей. Організуючи на уроці і в позаурочний час роботу з тестами в електронному вигляді, у хлопців формується основні «інформаційні» компетенції, а для багатьох саме вони сьогодні є найбільш актуальними і будуть необхідні хлопцям в майбутньому. Рівень навченості слабких учнів при цьому піднімається, не надаються запущеними і сильні учні.

Сучасні комп'ютерні технології бажано використовувати і в позакласній роботі. Наприклад, при проведенні різних вікторин по предмету із застосуванням презентацій, в які включена і відповідна музика, і необхідні ілюстрації, питання вікторини, завдання для команд. Такі заходи цікаві всім: і учасникам, і вболівальникам, і журі.

Використання в навчанні інформаційних і комунікаційних технологій дозволяє: розвивати в учнів навички дослідницької діяльності, творчі здібності; посилити мотивацію навчання; сформувати у школярів уміння працювати з інформацією, розвинути комунікативні здібності; активно залучати учнів до навчального процесу; якісно змінити контроль за діяльністю учнів; прилучення школяра до досягнень інформаційного суспільства.

Застосування ІКТ дозволяє реалізувати ідеї індивідуалізації та диференціації навчання. Сучасні навчальні посібники, створені на основі ІКТ, мають інтерактивність (здатність взаємодіяти з учнем) і дозволяють в більшій мірі реалізувати розвиваючу парадигму в освіті.

Використання ІКТ в освітньому процесі обов'язково призводить до позитивних результатів навчання, а саме: знання набувають якості системності; вміння стають узагальненими, сприяють комплексному застосуванню знань, їх синтезу, переносу ідей і методів з однієї науки в іншу, що лежить в основі творчого підходу до наукової, художньої діяльності людини в сучасних умовах; посилюється світоглядна спрямованість пізнавальних інтересів учнів; більш ефективно формуються їхні переконання, досягається всебічний розвиток особистості; посилюється оптимізація, інтенсифікація навчальної та педагогічної діяльності.

Сучасний учитель трудового навчання та технологій повинен повною мірою використовувати ті можливості, які нам надають сучасні комп'ютерні технології, щоб підвищити ефективність педагогічної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Басурматорова Л. А. Роль ІКТ-компетентности учителей-предметников в образовательном процессе : Информационные технологии в образовании / Л. А. Басурматорова., Л. С. Хуснутдинова. – М. : Изд-во ИТО, 2009. – 187 с. – Режим доступа : <http://ito.edu.ru/2009/Tomsk/IV/IV-0-116.html>
2. Бондаренко Е.А. Технические средства обучения в современной школе : Пособие для учителя и директора школы. / Под. ред. А. А. Журина. – М. : «ЮНВЕС», 2004. – 278 с.
3. Вильямс Р. Компьютер в школе / Р. Вильямс, К. Макли. – М. : Просвещение, 2008. – 123 с.
4. Ганичева Е. М. Повышение качества подготовки школьников с применением информационных технологий / Е. М. Ганичева. – М. : 2007. – 135 с.
5. Иванов Д. А. Компетентности и компетентностный подход в современном образовании / Д. А. Иванов // Воспитание. Образование. Педагогика. – М. : Чистые пруды, 2007.

– Вып. 6 (12). – С. 32.

6. Иванов Д. А. Компетентностный подход в образовании. Проблемы, понятия, инструментарий : Учебно-методическое пособие / А. Д. Иванов, К. Г. Митрофанов, О. В. Соколова – М. : АПК и ПРО, 2003. – 198 с.

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ПОЗИЦІЙ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ

Ольга Московчук

На сучасному етапі розвитку педагогічної науки особливого значення набуває проблема визначення педагогічних умов формування соціальної компетентності студентів закладу вищої освіти, що зумовлено тими докорінними змінами, які дозволяють якісно змінити процес навчання, реалізувати розвивальний потенціал середовища університету в повній мірі.

Мета статті: охарактеризувати педагогічні умови формування соціальної компетентності студентів ЗВО з позицій компетентнісного, діяльнісного та особистісно-орієнтованого підходів в освіті.

Аналіз спеціальної літератури дозволяє стверджувати, що соціальна компетентність починає формуватися з дошкільного віку. Однак кожен віковий етап має низку особливостей, у тому числі і період професійної підготовки майбутніх фахівців. Особливий інтерес становить питання формування соціальної компетентності студентів закладу вищої освіти.

Об'єктивною передумовою можливості успішного формування соціальної компетентності майбутнього фахівця виступає специфіка даного віку. Студент – молода людина 18-25 років, яка перебуває з погляду періодизації психічного розвитку на стадії пізньої юності (початку дорослості). Цей період характеризується диференціацією емоційних реакцій і способів вираження емоційних реакцій, а також підвищенням самоконтролю, переорієнтацією юнацької свідомості з зовнішнього контролю на самоконтроль. Крім цього, в юності відчувається велика потреба в розумінні іншого і себе іншим, в саморозкритті, що викликається зростанням самосвідомості [6, с. 125].

Підтвердження правомірності цього припущення є у працях з вікової психології багатьох відомих дослідників, які зазначають, що в юнацькому віці самосвідомість набуває якісно-специфічного характеру. Це пов'язано з необхідністю оцінити якості своєї особистості з урахуванням конкретних життєвих прагнень. Актуалізація рефлексії своїх почуттів, переживань, осмислення цілей власного життєвого шляху, характерні для юнацького віку, ведуть до посилення прагнення до самореалізації [6, с. 126].

Врахування специфіки студентського періоду життя, необхідності формування професійно важливих якостей особистості під час професійної підготовки у закладі вищої освіти обумовило формулювання педагогічних умов, що визначають напрями, форми і методи розвитку соціальної компетентності майбутніх педагогів на засадах компетентнісного, діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів до організації освітнього процесу в педагогічному ЗВО.

Так, компетентнісний підхід інтегрує в собі, як зазначає Л. Хоружа, особистісний і діяльнісний аспекти, оскільки має практичну, прагматичну та гуманістичну спрямованість. Наявність знань у певній предметній галузі обумовлює успішність формування та вдосконалення навичок і вмінь, а також досвіду застосування і реалізації